

CALEA MĂNTUIRII

Săptămânal editat de Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognoză Pastoral-Misionară al Facultății de Teologie Ortodoxă Arad.
Redactor fondator (1935): Preot Ilarion V. Felea. Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Timotei, Arhiepiscopul Aradului

„Binecuvintează, Doamne cununa anului ce a sosit, cu bunătatea Ta!”

EDITORIAL

Dumnezeu Cel veșnic viu și veacurile

Cu emoție nedisimulată, omenirea se află în pragul unui Nou An – anul Domnului 2019. În fața acestui prag al unui nou timp, al unui nou an, fiecare om se gândește la ceea ce a fost în anul ce a trecut, și ce îl așteaptă în noul an. Dar, de fiecare dată, omul credincios, mai ales, ajunge la concluzia, că timpul care îi este dat spre a trăi, nu este ceva, ce îi aparține lui în totalitate, și nu l-a obținut el însuși, prin niște combinații personale ale lui. Dimpotrivă, omul își dă tot mai bine seama, că timpul vieții lui este în „mâna” lui Dumnezeu, că timpul este dat omului ca șansă și dar, prin creație, și că el trebuie să unească timpul vieții lui cu veșnicia lui Dumnezeu. Oamenii sunt cuprinși de o anumită nostalgie a trecutului, pentru experiențele pozitive făcute atunci, precum și de nemulțumirea de a nu fi putut îndeplini tot ceea ce și-a propus fiecare, însă, nu mai puțin, ei sunt motivați, de a îndrăzni să creioneze noi proiecte, aspirații, gânduri, cu care să pășească în Noul An.

Pentru oamenii credincioși intrarea într-o nouă curgere a vremii înseamnă înălțarea gândului spre Dumnezeul Cel viu și Iubitor de oameni, Care nu se află la distanță de om și de lume, ci El, deși „locuiește întru lumina Sa cea neapropiată” (cf. I Timotei 6, 16), El Se află în legătură cu lumea sau creația Sa și cu fiecare om în parte.

La trecerea dintre ani, oamenii fac experiența mai acută a importanței timpului pentru viața lor și a lumii. Dacă am crede că ne aflăm singuri în timp, folosind timpul și lumea aceasta, atunci am fi cele mai însingurate și tragice ființe de pe pământ. Aceasta, pentru că în timp ce creatura care nu este conștientă de sine primește în mod mecanic, prin instinct, tot ceea ce-i oferă lumea în care ea trăiește, omul este conștient de tot ceea ce i se întâmplă, de tot ceea ce-l înconjoară.

Deci, omul credincios își dă seama, că experiența timpului pe care o face de-a lungul anilor, respectiv al vieții sale, nu este o experiență oarecare, ci el conștientizează faptul, că timpul este legat de Dumnezeu, că El pătrunde timpul, folosește evenimentele personale și pe cele istorice, ce se derulează în timp,

pentru a conduce lumea și pe oameni spre împlinirea sensului sau scopului acestora în legătură cu veșnicia. Din punct de vedere teologic, veșnicia este unul din numele cu care poate fi exprimat Dumnezeu, întrucât El este o Treime de Persoane sfinte: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, Care au din veșnicie o viață desăvârșită, plenară, fără nici o lipsă sau insuficiență. Tocmai pentru că Dumnezeu le are pe toate din veci, El Se află într-o comuniune de iubire veșnică și desăvârșită, pe care dorește să o extindă și în afară de Sine, adică în creația Sa, pe care a chemat-o la existență prin puterea iubirii Sale veșnice. În eternitatea absolută a lui Dumnezeu este dată și posibilitatea apariției timpului, atunci când Treimea cea veșnică a considerat a fi oportun. Acel cuvânt biblic: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul” (Facere 1, 1) arată tocmai momentul în care Dumnezeu a făcut ca să țâșnească timpul, legat de veșnicia Sa. Din acest punct de vedere, nu există o incompatibilitate între veșnicie și timp, ci există o legătură directă între timp și veșnicie.

În legătură cu timpul este și cuvântul „veac”, cuvânt pe care îl întâlnim în Sfânta Scriptură „Din veac și până în veac ești Tu” (Psalm 89, 2), iar, în alt loc întâlnim referința la lucrarea lui Dumnezeu Tatăl, Care prin Fiul Său veșnic „a făcut și veacurile” (Evrei 1, 2).

Cuvântul „veac” în Sfânta Scriptură și în gândirea marilor Părinți ai Bisericii are mai multe înțelesuri. „Veac se numește viața fiecărui om. Veac se numește iarăși și timpul de o mie de ani. Iarăși se numește veac toată viața prezentă. Veac se numește și veacul ce va să fie, cel fără de sfârșit, după înviere. Se numește iarăși veac...acel fel de mișcare și un interval de timp care merg împreună cu cele veșnice” (Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Editura Scripta, București 1993, p. 45). Din cuvintele Sf. Ioan Damaschin observăm, că timpul sau veacul în diferitele lui accepțiuni nu este străin de veșnicia lui Dumnezeu, Care a făcut posibil timpul.

Continuare în pagina 4

Pr. Ioan TULCAN

PREDICA

Împărăția lui Dumnezeu Cetate a vieții veșnice Duminica după Nașterea Domnului Iisus Hristos

„După plecarea magilor, iată îngerul Domnului se arată în vis lui Iosif, zicând: Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt și stai acolo până ce-ți voi spune, fiindcă Irod are să caute Pruncul ca să-L ucidă. Și sculându-se, a luat, noaptea, Pruncul și pe mama Lui și a plecat în Egipt. Și au stat acolo până la moartea lui Irod, ca să se împlinescă cuvântul spus de Domnul, prin prorocul: „Din Egipt am chemat pe Fiul Meu”. Iar când Irod a văzut că a fost amăgit de magi, s-a mâniat foarte și, trimițând a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai jos, după timpul pe care îl aflase de la magi. Atunci s-a împlinit ceea ce se spusese prin Ieremia prorocul: „Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire multă; Rahela își plânge copiii și nu voiește să fie mângâiată pentru că nu sunt”. După moartea lui Irod, iată că îngerul Domnului s-a arătat în vis lui Iosif în Egipt, și i-a zis: Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui și mergi în pământul lui Israel, căci au murit cei ce căutau să ia sufletul Pruncului. Iosif, sculându-se, a luat Pruncul și pe mama Lui și a venit în pământul lui Israel. Și auzind că domnește Arhelau în Iudeea, în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să meargă acolo și, luând poruncă, în vis, s-a dus în părțile Galileii. Și venind a locuit în orașul numit Nazaret, ca să se împlinescă ceea ce s-a spus prin proroci, că Nazarinean Se va chema.” (Matei 2, 13-23)

În Evanghelia după Matei, capitolul 2, 12-23, sunt consemnate două evenimente foarte importante din viața Domnului Hristos.

În prima parte a acestui capitol se prezintă vestita fugă în Egipt a Sfintei Fecioare Maria alături de dreptul Iosif, care îl purtau cu multă grijă pe Pruncul nou-născut, Iisus Hristos: „Iar el, sculându-se, a luat noaptea Pruncul și pe mama La și a plecat în Egipt” (Matei 2, 14).

Mai apoi, putem observa că se conturează acel moment înspăimântător, când Irod poruncește ca toți copiii „de doi ani și mai jos” (Matei 2, 16) să fie uciși, împlinindu-se astfel profeția vechi testamentară a prorocului Ieremia: „Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire multă; Rahela își plânge copiii și nu voiește să fie mângâiată pentru că ei nu mai sunt” (Ieremia 31, 15). Bineînțeles, Irod a poruncit ca să fie uciși acești copii, gândindu-se astfel că îl va ucide și pe Pruncul Iisus, care este „Domnul domnilor și Împăratul împăraților”, după cum e numit într-o

colindă românească. Această pericopă evanghelică subliniază faptul că Pruncul Iisus va deveni om al durerii și al încercărilor, care prin acestea va răscumpăra întreaga omenire.

Încă de la începutul vieții Sale pământești, Hristos Domnul a fost supus unei mari încercări, prin faptul că Irod a dorit să Îl ucidă cu o cruzime nespusă, prin aceasta putem observa realitatea profetilor din Vechiul Testament. Prin gura profetului Isaia s-a vestit că Slujitorul Domnului va avea mult de suferit și de îndurat numeroase batjocori: „disprețuit era și cel din urmă dintre oameni, om al durerilor și cunosător al suferinței...” (Isaia 53, 3).

Există un alt element extraordinar în această Evanghelică, care face referire la faptul că noi nu avem cetate stătătoare aici pe pământ, ci suntem în căutarea celeia care se găsește în dimensiunea vieții veșnice. Exemplul cel mai concret ni-l oferă Domnul Hristos.

Continuare în pagina 2

Pr. Florin AVRAM

Din sumar

- ▶ Cinci ani de la trecerea în veșnicie a preotului dr. Pavel Vesa
pagina 3, Prof. Flavius-Alexandru Lazăr
- ▶ Sfântul Vasile cel Mare
pagina 3, Prof. Amalia Stana

Împărăția lui Dumnezeu Cetate a vieții veșnice

Urmare din pagina 1

Mai întâi de toate, Fiul lui Dumnezeu, trebuia să se nască în casa mamei Sale, în Nazaretul Galileii, nu în Betleemul Iudei. Ba mai mult, Acesta nu se naște într-o casă obișnuită, ci într-o peșteră întunecoasă și rece. Vedem că acest lucru este subliniat și în otpusul praznicului Nașterii Domnului: „Cel ce în peșteră S-a născut și în iesle S-a culcat pentru mântuirea noastră”.

Mergând pe firul vieții Domnului Iisus, Acesta a arătat la un moment dat, în cuprinsul activității Sale mesianice faptul că: „Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi, dar Fiul Omului nu are unde să-și plece capul” (Luca 9, 58).

Datorită atitudinii dușmănoase a locuitorilor Nazaretului, Fiul lui Dumnezeu Se va muta în casa Sfântului Petru.

Din aceste relatări, înțelegem că Mântuitorul Iisus Hristos, ca om a fost viețuitor pe acest pământ, dar cel mai important lucru este acela că nu S-a legat de nici un lucru vremelnic și trecător, arătând astfel că existența și finalitatea vieții pământești se împlinesc în viața veșnică, sau cu alte cuvinte, cetatea stătătoare și definitivă nu este aceasta de aici, ci cea din Împărăția lui Dumnezeu, în comuniunea Preasfintei Treimi.

Nașterea Fiului lui Dumnezeu a adus bucurii nespuse pentru păstorii oilor, pentru magii de la Răsărit care I-au adus ca dar: aur, tămâie și smirnă. Aceste trei daruri au o semnificație foarte profundă. Prefericatul Părinte Patriarh Daniel, într-o cuvântare la Nașterea Domnului, arată semnificația celor trei daruri aduse de magi: „aurul înseamnă că Pruncul va fi un Împărat și Împărăția Lui nu va avea sfârșit. Anticamera și arvuna Împărăției Lui fără de sfârșit sunt acum în lumea aceasta, Biserica lui Hristos. Tămâia preînchipuie lucrarea Lui de Mare Preot, de Arhiereu Veșnic Care nu aduce jertfe de animale la templu, ci Se aduce pe Sine Însuși Jertfa lui Dumnezeu ca să arate iubirea Sa mai tare decât moartea, căci Cel Răstignit va fi și Cel Înviat din morți. Iubirea Lui față de Dumnezeu și față de semenii este mai tare decât moartea. Smirna ne arată ca El va trece prin moarte și ne va aduce la Înviere. Smirna era folosită la înmormântare pentru a opri descompunerea trupului, împreună cu alte mirodenii. Deci este dorința omului de viață veșnică, de a birui moartea și în Hristos Care trece prin moarte și ajunge la Înviere se biruiesc și păcatul, și moartea, care este consecința păcatului”.

Totodată, vedem că prin fuga Sa în Egipt, Iisus Hristos a adus binecuvântare și pentru această cetate. Dacă privim în istoria creștinismului, ne putea da seama că cei mai mari pustnici sau asceți au trăit în pustia Egiptului. Acești nevoitori monahi au „răstignit patimile egoiste, lăcomia față de bogăție pe crucea nevoinței”, luptând cu ispitele demonilor. Toate acestea constituie pregătirea permanentă și continuă pentru Învierea tuturor oamenilor, în Împărăția lui Dumnezeu, care însă până la împlinirea sa deplină în ceruri, cere a trece prin crucea durerii și a suferinței.

Din această Evanghelie trebuie să învățăm că Domnului Iisus schimbă răul în bine, încercarea în bucurie, ura în iubire, pentru cei care cu adevărat își doresc acest lucru. Un alt înțeles duhovnicesc foarte important al acestei pericope evanghelice este faptul că Fiul lui Dumnezeu ocrotește familiile și pe toți copiii care prin Taina Sfântului Botez Îl au ca și proniator pe Iisus Hristos.

De asemenea, Dumnezeu revărsa binecuvântarea asupra familiei prin Pruncul Iisus Hristos. După cum prin familie a intrat păcatul în lumea, prin Noul Adam, Pruncul Hristos, El vine într-o familie ca să tămăduiască umanitatea de păcatul neascultării de Dumnezeu.

În lumea secularizată în care trăim, avem datoria morală de a promova familia tradițională, care din nefericire este tot mai mult amenințată, de diferite frici: frica sărăciei, frica nesiguranței, frica locului de muncă, etc.

În aceeași măsură, suntem datori, după exemplul dreptului Iosif și a Sfintei Fecioare Maria să ne ocrotim copiii și în același timp să îi educăm în duhul de viețuire creștină, încercând să îi facem să trăiască în frică de Dumnezeu și rușine față de oameni.

Așadar, având multă credință în purtarea de grijă a Pruncului Iisus, să ne rugăm neîncetat Preamilostivului să binecuvinteze familia cu multă înțelegere între soți și soții, cu multă iubire pentru copii față de părinți, conștientizând toți că Nașterea Domnului este o binecuvântare pentru întreaga umanitate, dar mai cu seamă pentru familia creștină. Amin.

Mulțumitori fiind noi, nevrednicii robii Tăi, Doamne, pentru binefacerile Tale cele mari, ce le-ai făcut asupra noastră, laudând Te binecuvântăm, mulțumim, cântăm și slăvim marea Ta milostivire și cu dragoste, ca niște robi, strigăm Ție: Făcătorule de bine, Mântuitorul nostru, slavă Ție.

(Tropar la Tedeumul pentru Anul Nou)

Colindele românești – expresie a comunicării și comuniunii lui Dumnezeu cu oamenii și a oamenilor între ei

Cu binecuvântarea Înaltprea-sfințitului Părinte Arhiepiscop Dr. Timotei Sevcicu, Arhiepiscop al Aradului, Corala preoților din această Arhiepiscopie, instruită și dirijată de inimosul, talentatul și harnicul maestru al ei, părintele arhidiacon lector universitar Dr. Tiberiu Ardelean, ne oferă o sărbătoare a spiritului, a gândului și a inimii în această seară, prin acest concert de colinde, aflat acum la cea de-a IX-a ediție, sub genericul „Slobozâne, gazdă-n casă!”*

Nici nu ne-am putea imagina perioada Postului Nașterii Domnului, și, cu atât mai puțin, sărbătoarea Crăciunului, fără a asculta strămoșeștile, dar, mereu actualele colinde, ce exprimă semnificații ale singurului lucru, cu adevărat, nou petrecut sub cer, care a fost Întruparea Fiului lui Dumnezeu. Altfel spus, aceste sfinte sărbători, pe care le așteptăm în fiecare an, nu pot fi trăite cu adevărat și în toată profunzimea lor, fără colindele românești. Oare de ce există o asemenea strânsă legătură între evenimentul Betleemului și colinde ?

Încercările de a da un răspuns cât de cât avizat la această întrebare pot fi sintetizate în însuși titlul sub care am rezumat prezentarea concertului de colinde din această seară. *Colindele reprezintă o expresie vie a comunicării și comuniunii omului cu Dumnezeu și a oamenilor între ei.* Cum se explică acest fapt?

În primul rând, colindele sunt strâns legate de mărturiile Sfintei Scripturi, care ne descriu momentul istoric al Nașterii Pruncului Iisus în Betleemul Iudeii. Conținutul lor este profund și viu; el este impregnat scripturistic și marcat de dulceața adierii Duhului Sfânt. Colindele se fundamentează pe cuvântul Sfintei Scripturi, dar, și pe modul în care s-a trăit evenimentul Betleemului de-a lungul generațiilor de creștini. Această trăire sau experiență a tainei Crăciunului poartă și ea pecetea Tradiției, a aceluși para-

dosis, prin care a venit până la noi conținutul Revelației lui Dumnezeu, ca viață nouă, trăită în strânsă legătură cu misterul mântuirii în Hristos și în Biserică.

Colindele românești arată cum Dumnezeu Cel Bun și Iubitor de oameni se comunică acestora prin actul Întrupării Cuvântului lui Dumnezeu. Un mare Părinte al Bisericii spune în acest sens următoarele: „Dumnezeu arată noianul cel mare al dragostei de oameni pe care o are pentru om. Căci Însuși Creatorul primește să lupte pentru creatura Sa și se face Înviător cu fapta Sa. Și pentru că dușmanul amăgește pe om cu nădejdea Dumnezeirii, acum este amăgit, căci Dumnezeu S-a îmbrăcat cu haina trupului și arată în același timp bunătatea, înțelepciunea, dreptatea și puterea Sa” (Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Editura Scripta, București 1993, p. 96).

Prin Nașterea Pruncului Iisus în Betleem, are loc o comunicare reală a lui Dumnezeu cu oamenii, aceștia simțind în Pruncul din iesle bunătatea, iubirea, dreptatea și înțelepciunea lui Dumnezeu. De aceea, colindele înseși, ca mărturii ale venirii în lume a Pruncului Iisus comunică omenirii întregi aceste daruri ale lui Dumnezeu. Darurile transmise prin colinde ajută nu numai la luminarea minții oamenilor și la înnobilarea sufletului lor, ci și la apropierea acestora de taina Betleemului, invitându-i să intre în comuniune de viață și iubire cu Dumnezeu întrupat, în chipul Pruncului Iisus. În fața peșterii Betleemului omul nu poate să rămână indiferent, rece, distant și însingurat; ci ea atrage, încălzește, luminează și invită la comuniune sfântă cu Dumnezeu și cu oamenii, îndemnând la comunicare interpersonală și la binevestire sfântă.

Dacă prin sărbătoarea Crăciunului întreaga omenire simte darul comunicării și al comuniunii cerului cu pământul, al îngerilor cu păstorii și al lui Dumnezeu cu oamenii, atunci,

aceste daruri nu pot fi lăsate nelucrătoare; dimpotrivă, omul simțind comunicarea lui Dumnezeu adresată lui, invitându-l la comuniunea cu Sine, el, omul, se simte îndemnat și responsabil să extindă și el, la rândul lui, această comuniune atât cu Dumnezeu, cât și cu semenii lui, oamenii. Iar, această dimensiune a comunicării o primește ca îndemn și mesaj și prin intermediul colindelor. Ele au o dinamică excepțională a comunicării, a trezirii, a înnoirii și încălzirii relațiilor dintre oameni. De aceea, colindătorii privesc spre iesle, spre Pruncul Iisus, iar apoi, ei simt nevoia de a aduce lumii vestea Crăciunului, detaliind circumstanțele prezenței Pruncului Iisus în iesle, pentru a atrage lumea la binevestire, bucurie și comuniune.

În acest context, trebuie privit și motto-ul concertului din această seară: „Slobozâne, gazdă-n casă!”

Adevărata umanitate pe care o trăiesc colindătorii în interiorul lor cel mai adânc, doresc să o transfere și semenilor lor, să-i atragă și pe ei în același elan al bucuriei, al generozității și al comuniunii.

Izvorul acestei bucurii și comuniuni, prilejuită de Nașterea Pruncului Iisus este Dumnezeu Cel veșnic iubitor, Care în tradiția populară îmbracă chipul sau imaginea lui Moș Crăciun cel generos față de toți; pe de altă parte, colindele în comunicarea mesajului lor, au și o dimensiune a urării, a transmiterii de la unii la alții a gândurilor luminoase, de prosperitate spirituală și materială și un îndemn la cât mai multă omenie, pe care să o aibă toți cei care se bucură de Nașterea Pruncului Iisus.

Pr. Ioan TULCAN

* Concert prezentat în Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad Miercuri, 19 decembrie 2018

Cu prilejul marilor sărbători ale Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei colegiul de redacție al publicației „Calea Mântuirii” vă urează alese și călduroase felicitări, iar Pruncul Iisus să reverse asupra tuturor pacea, bucuria și mântuirea Sa.

Sărbători fericite, Anul Nou cu binecuvântare și bogate împliniri!

Redacția

Cinci ani de la trecerea în veșnicie a preotului dr. Pavel Vesa

al Episcopiei Aradului, care-i cunoștea aplecarea spre studiul istoriografiei locale, este chemat și numit preot duhovnic la Spitalul Clinic Județean din Arad. Aici, se îngrijește de aducerea unei bisericuțe din lemn monument istoric, din satul Groșeni, jud. Arad, aflată într-o avansată stare de degradare. Cu sprijinul financiar al d-nei academiciene dr. Cornelia Bodea și a d-lui ing. Bujor Buda, bisericuța va fi restaurată și amplasată în curtea Spitalului Județean din Arad. Sfințirea bisericii cu hramul Cuvioasa Parascheva, s-a săvârșit de către Prea Sfințitul dr. Timotei Sevcicu, Episcopul Aradului, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în 14 octombrie 2001. Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de corul Catedralei Vechi din Arad, instruit și dirijat de dl. prof. Ovidiu Boar. A slujit aici până la finalul vieții, fiind iubit, respectat și prețuit de tot personalul medical, de bolnavi și de credincioși.

În perioada 1995 - 1998, a predat religie la Colegiul Național „Elena Ghiba - Birta”, Colegiul Economic și Colegiul Tehnologic de Industrie Alimentară din Arad.

Între anii 1995 - 1997 este preparator la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” Arad, predând cursuri de metodică. În aceeași perioadă este secretar de redacție al Revistei Teologia.

Preocupat de cercetarea istoriei ecleziastice arădene, a participat la numeroase sesiuni de comunicări științifice, a scris zeci, poate chiar sute de articole, publicate în ziarele și revistele de specialitate, precum și un impresionant număr de cărți, dintre care amintim: *Biserici de lemn de odinioară*, Editura Gutenberg, Arad, 1997; *Din istoria comunei Dieci (jud. Arad). Contribuții monografice*, Ed. Știrea, Arad, 1999; *Biserici de mir arădene între tradiție și modernitate*, Ed. Mirador, Arad, 2000; *Incursiuni în istoriografia ecleziastică arădeană*, Ed. Gutenberg Univers, Arad, 2004 (această carte a fost dedicată Prea Sfinției Sale dr. Timotei Sevcicu, la două decenii de activitate depusă în slujba eparhiei Aradului); *Episcopia Aradului. Istorie. Cultură. Mentalități (1706 - 2006)*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2006; *Episcopii Aradului. 1706 - 2006*, Ed. Gutenberg Univers, Arad, 2007;

Clerici cărturari arădeni de altădată, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2007; *Eparhia Aradului în perioada episcopului Aradului Gherasim Raț (1835 - 1850)*, Ed. Mirador, Arad, 2008; *Comuna Dieci. Monografie istorică*, Editura Mirador, Arad, 2009; *Un bibliofil din Țara Zarandului: preotul Nicolae Butariu (1843 - 1890)*, Ed. Mirador, Arad, 2010; *Episcopia Aradului între 1786 - 1830. De la ultimul episcop sârb la primul episcop român*, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2010; *Protopop dr. Gheorghe Ciuhandu (1875 - 1947)*, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2011; *Eparhia Aradului în timpul episcopului Sinesie Jivanovici (1751 - 1768)*, Ed. Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2013; *Învățământul Teologic de la Arad (1822 - 1948)*, Ed. Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2013; apărute postum: *Clerici ortodocși arădeni și hunedoreni - deținuți politici (1945 - 1989)*, Ed. Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2014; *Spiritualitate ortodoxă arădeană. Istoricul Parohiei Ortodoxe Române Arad - Centru*, Ed. Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2015; *Parohia Ortodoxă Română Lalașinț - Monografie istorică*, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2015; *Episcopul Marii Uniri: Ioan Ignatie Papp (1903 - 1921)*, Ed. Tiparnița, Arad, 2018 (apărută pe cheltuiala pr. Vasile Marcu).

În colaborare cu alți autori a scris și editat: *Arad - monografia orașului de la începuturi până în 1989*, Ed. Nigredo, Arad, 1999; *Emilian Micu, Pelerinul cultural bănățean*, Ed. Universității „Lucian Blaga”, Sibiu; *Andrei Șaguna. Corespondență*, vol I/1, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj - Napoca, 2005; *Instituții ecleziastice. Compendiu de legislație bisericească (secolul al XIX - lea)*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2010; *Preotul cărturar Nicolae Horga-Popovici (1767 - 1811) al Seleușului*, Ed. Arhiepiscopiei Aradului, 2011; *Pr. Prof. Dr. Ilarion V. Felea, Opera vieții mele - Ziuar personal*, Ed. Universității „Aurel Vlaicu” Arad, 2012;

În anul 2009, cu ocazia lansării monografiei comunei natale Dieci, primește titlul de „Cetățean de onoare” al acestei comune. În 2010, la Biblioteca Județeană „A. D. Xenopol” din Arad, i se acordă diploma „Personalități arădene”, iar mai

târziu „Diploma de excelență” din partea Consiliului Județean, a Centrului Cultural și a Primăriei Arad, ca dovadă a întregii prețurii de care părintele Pavel Vesa se bucura. De asemenea, pentru toate meritele sale pe tărâm bisericesc, i se acordă rangul de iconom, cu dreptul de a purta brâu roșu.

După o îndelungată suferință, se stinge din viață în dimineața zilei de 26 decembrie 2013. A fost prohodit în bisericuța din curtea Spitalului Județean din Arad al cărei ctitor a fost, fiind înmormântat la 28 decembrie, în Cimitirul Pomenirea din Arad, alături de fratele său Gheorghe, de un sobor de preoți, în fruntea căruia s-a aflat IPS dr. Timotei Sevcicu, Arhiepiscopul Aradului. Pe lespede mormântului stau scrise următoarele cuvinte ale Mitropolitului Andrei Șaguna: „Întorcându-vă de la mormântul meu, veți cunoaște pe cine ați pierdut”. Cu adevărat, toți cei care l-am cunoscut și prețuit, înțelegem cât de pline de sens sunt aceste cuvinte!

Personal, l-am cunoscut pe părintele Vesa în anii studenției, și-mi amintesc cu drag de el ori de câte ori îi răsfoiesc cărțile. A fost o personalitate de-o inteligență scilicitoare, deținător al unei impresionabile puteri de muncă, și cu toate acestea om simplu, om al bucuriei, vrednic slujitor al lui Hristos.

Anul acesta se împlinesc 5 de ani de la trecerea sa în veșnicie, fapt pentru care consider că este o datorie sfântă să îl pomenim în rugăciune și să îi prezentăm viața și activitatea, activitate căreia toți cei care se vor învrednici de studiul istoriei locale, vor fi datori să îi aducă cuvenite de mulțumire.

Pentru realizarea acestui articol, îi sunt profund recunoscător distinsei doamne preotese Florica Vesa, care cu durere în suflet și cu lacrimi în ochi, mi-a povestit întreaga viață a marelui nostru istoric. Dacă părintele Pavel Vesa a reușit să scrie atât de mult, acest lucru se datorează și bunei sale soții, care asemenea unui Înger Păzitor, i-a stat alături în bucurii și suferințe, l-a ocrotit cu blândețe și l-a slujit cu dragoste și devotament, până la finalul pământesc. Veșnică pomenire!

Prof. Flavius-Alexandru LAZĂR

Sfântul Vasile cel Mare

Sfântul Vasile cel Mare a fost arhiepiscopul Cezareei-Capadociei în secolul al IV-lea. S-a născut în anul 330 în Cezareea Capadociei (astăzi Kayseri în Turcia) și adormind întru Domnul la 1 ianuarie 379 în Cezareea Capadociei. A trăit 50 de ani și a avut o frumoasă activitate teologică, provenind dintr-o familie creștină nobilă cu nouă copii, dintre care au fost încă trei frați sfinți: Sfântul Grigorie de Nyssa, Petru din Sebaste și Macrina cea tânără. Influențat de sora sa, Macrina, fondatoare a unei mănăstiri, a început să ducă o viață ascetică și s-a botezat. Vizitând pustnicii vremii a devenit și el pustnic în împrejurimile Cezareei și astfel a scris *Reguli amănunțite pentru călugări*, împreună cu prietenul său, Sfântul Grigorie de Nazianz. Înfrunțând o mănăstire în Pont pe malul Iris-ului. Scrie foarte mult și pune bazele vieții monahale și de aceea este considerat și părintele monahismului oriental. Ajungând preot duce o aprigă polemică împotriva arianismului și a altor mișcări eretice. La 14 ianuarie 370 Sfântul Vasile este ales episcop al Cezareei. A fost și exarh al Pontului, autoritatea

sa întinzându-se între Balcani, Marea Mediterană, Marea Egee și până la Eufrat.

Acordând o mare atenție păturii sărace a inițiat numeroase acte de caritate. De la Sfântul Vasile cel Mare avem azi: Liturghia Sfântului Vasile cel Mare care se oficiază de zece ori pe an: în primele cinci duminici din Postul Mare, în ziua Sfântului Vasile: 1 ianuarie, în Joia și Sâmbăta din Săptămâna Patimilor, în ajunul Crăciunului 24 decembrie, în ajunul Bobotezei 5 ianuarie. Atât în Joia și în Sâmbăta Patimilor, cât și în cele două ajunuri, Liturghia Sfântului Vasile se face unită cu Vecernia (adică se dă binecuvântarea ca pentru Liturghie, dar începem cu Vecernia până după Paremii sau Vohodul cu Evanghelia, după care urmează Liturghia, de la „Sfinte Dumnezeule” înainte). Când însă cele două ajunuri cad sâmbăta sau duminica, atunci în ziua ajunului se oficiază Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur, iar Liturghia Sfântului Vasile se face în însăși zilele Praznicelor (al Nașterii și al Bobotezei), fără să mai fie unite cu Vecernia.

Tot de la Sfântul Vasile cel

Mare mai avem slujbele numite Molitfe Sfântului Vasile (dezlegări sau exorcizări), lucrări exegetice la Psalmi, Isaia, Iov, predici, epistole, discursuri teologice, Regulile Monahale și alte scrieri cu caracter moral.

Trebuie să precizăm că Molitfele Sfântului Vasile cel Mare sunt o serie de blesteme adresate diavolului care posedă o persoană chinuind-o în mod vizibil. De aceea aceste rugăciuni se cade a fi rostite de preot numai persoanelor demonizate, cel mult în prezența rudelor și a prietenilor împreună-rugători. Mai mult, pregătirea pentru aceste rugăciuni trebuie să fie una serioasă, atât din partea preotului rugător, precum și din partea celor ce paticipă (demonizat, dacă este cu putință, și în-

soțitorii acestuia). Astfel, pentru a lua parte la aceste molitfe, fiecare este dator să postească aspru măcar o zi (post negru dacă e posibil), să se spovedească și să se împărtășească. Nu oricine trebuie să participe la Molitfele Sfântului Vasile cel Mare, ci doar cei pregătiți și care îi însoțesc pe cei cu probleme. De asemenea nu orice preot poate săvârși aceste Molitfe (de regulă doar călugării și dintre aceștia doar cei pregătiți). Pentru ceilalți credincioși există spovedania și împărtășania cât mai deasă, participarea la Sfânta Liturghie, Taina Sfântului Maslu, alte rugăciuni ale cultului divin public, ierurgii, ceasurile, rugăciunile particulare, postul etc.

Spre pomenirea Sfântului Vasile cel Mare este așezat în calendarul Bisericii și în ziua adormirii 1 ianuarie dar, și împreună cu Sfântul Ioan Gură de Aur și Sfântul Grigorie Dialogul la 30 ianuarie, sârbătoare numită Sfinții Trei Ierarhi, încă din anul 1081 de către Ioan, Patriarhul Constantinopolului.

A fost un mare teolog și un mare înțelept de aceea menționăm aici câteva din prețioasele

sale maxime: „Fapta bună nu pierie niciodată definitiv”. „Acela care seamănă amabilitate, culege prietenie, acela care sâdește bunătațe, culege rodul dragostei”. „Bucuria care se revarsă dintr-un suflet nobil nu a fost niciodată neroditoare, iar recunoștința aduce de obicei răsplata”. „Ce e obținut prin muncă, este primit și se păstrează cu bucurie; iar ce e căpătat fără muncă, dispare repede”. „Cel rău nu vede că e rău. Când inima se veseleşte, chipul înflorește. Dacă te-a întristat cineva, nu fi trist, fiindcă te vei asemăna cu el. Fiindcă nimeni nu biruie răul cu rău, ci răul cu binele”. „De dragul aceleia pentru care trăiești, nu te teme să și mori”. (Dumnezeu). „Morților li se cuvine să doarmă peste măsură și nu celor vii”. „Bârfitorul murdărește trei oameni: pe cel bârfit, pe ascultător și pe sine însuși”. „Pâinea pe care o păstrezi în hambarele tale aparține celui flămând; mantaua din cușorul tău aparține celui gol; aurul pe care l-ai scos din pământ aparține celui sărac”.

Prof. Amalia STANA

Instanțele de judecată ale Patriarhiei Române în secolul al XX-lea*

O teză de doctorat ca cea de față reprezintă o încununare a activității de cercetare științifică de mai mulți ani, pe măsură să se înscrie ca o lucrare de referință în literatura de specialitate. În același timp, acest studiu canonic conferă autorului, *Părintelui Arhimandrit Casian Rușeț*, chezașia competenței depline în activitatea pe care o desfășoară în calitate de consilier la sectorul cultural; de coordonator al Oficiului Canonico-Juridic al Episcopiei Caransebeșului, și de lector universitar la catedra de Drept bisericesc în cadrul Facultății de Teologie.

Originalitatea și noutatea lucrării de față evidențiază strădania de a realiza o expunere privind disciplina bisericească în contextul unei analize comparative a evoluției instanțelor de judecată pe parcursul unui secol; iar dinamismul acesteia îl reprezintă cazuistica concretă abordată în studiile de caz. Iar pentru a împlini acest obiectiv, autorul a consultat fondurile arhivistice a trei eparhii din cuprinsul Patriarhiei Române.

Privind mai îndeaproape cuprinsul lucrării, reținem din **Introducere** elementele specifice acesteia, precum: importanța și actualitatea subiectului, obiectivele urmărite, metode de lucru și perspectivele care urmează în desfășurarea expunerii.

Referitor la **cuprinsul** volumului reținem că acesta este structurat în patru capitole și se prezintă într-o coerență ideatică menită să evidențieze și să adâncească aspectul istoric, canonic și juridic al instanțelor de judecată ale Patriarhiei Române de-a lungul vremii, dar cu specială abordare în secolul al

*Arhimandrit Casian Rușeț, *Instanțele de judecată ale Patriarhiei Române în secolul al XX-lea* – Studiu canonic, Presa Universitară Clujeană, 2018, 437 p.

XX-lea, când ea s-a definit canonic-juridic în modernitate, cu deschidere spre noile reglementări din secolul al XXI-lea.

În detaliu:

În **capitolul I**, intitulat: „**Instanțele disciplinare în spațiul românesc până la Marea Unire din decembrie 1918**” (p. 21-157), autorul arată că necesitatea organizării canonice a instanțelor disciplinare s-a simțit dintru început, odată cu apariția păcatului în lume, care reprezintă o încălcare a ordinii lăsate de Dumnezeu în lume... Și astfel a apărut, cu timpul, și forma juridică în desfășurarea vieții bisericești, concretizată în instanțele de judecată a greșelilor celor chemați să-i conducă pe credincioși pe calea mântuirii...

Cât privește Biserica Ortodoxă Română, funcția judecătorească era exercitată la început de autoritatea episcopală. Clericii erau judecați de episcopi, iar cazurile mai grave de mitropoliți sau de sinod până în 1865, când a apărut Codul Civil al lui Cuza, când fărădelegile clericilor erau judecate, în *Țările Române*, de instanțele civile. Judecata se făcea după Pravile și după legiurile canonice bisericești. De la Legea Organică din 1865 și până la criza bisericească din 1909 se remarcă o evoluție a instanțelor de judecată bisericești, precum apariția Consistoriilor Eparhiale în 1872.

În *Transilvania*, la început se utilizau normele disciplinare ale ierarhiei sârbești, iar Statutul Organic al Mitropolitului Andrei Șaguna va deschide o nouă epocă bisericească și va deveni orientativ în legislația ce va urma...

În continuare, autorul analizează structura legilor bisericești după Marea Unire, ce culminează cu Legea și Statutul Bisericii Ortodoxe Române din 1925.

Capitolul III: „Instanțele de judecată în Patriarhia Română” (p. 157-225)

analizează instanțele de judecată din Patriarhia Română între anii 1925-1948. Apariția primei Constituții în 1923 are ca urmare apariția primei legi a cultelor și implicit a primului Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române din 1925; precum și a Regulamentului instanțelor disciplinare ale Patriarhiei Române din 1926. Autorul acordă, în continuare, spații largi (p. 169-204) analizei instanțelor disciplinare și de recurs în concordanță cu viziunea juridică modernă, cu precizarea că în această concordanță nu trebuie să vedem o denaturare sau o viciere a tezaurului de credință și de practică a Bisericii, ci o reformulare a fondului canonic corespunzător spiritului modern. De fapt, mai departe, într-un subcapitol, autorul vine cu precizări de fond, arătând modul de interpretare a justiției bisericești în judecata divină (p. 204-217). „Toată dreptatea” (Matei 3,15) se îndeplinește numai dacă dreptatea se regăsește în iubirea lui Hristos, fiindcă menirea Bisericii nu este să pedepsească, ci să judece spre îndreptare și mântuire... „Chiar dacă regulamentele, prin natura lor tehnică au o preponderență militărească, Biserica este o comunitate a celor ce sunt legați între ei prin credință, lege dumnezeiască, ierarhie și Sfintele Taine, iar temelie de nezdruccinat este Iisus Hristos (I Corinteni 1,11). Dreptul bisericesc în aplicarea lui juridică nu-și poate permite să atenteze la știrbirea demnității umane, ci are responsabilitatea reclădirii memoriei pierdute” (p. 347).

Capitolul III: „Instanțele de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române în perioada comunistă. Statutul Bisericii Ortodoxe Române din anul 1948” (p. 225-283).

Acest regulament este cel mai longeviv, funcționând peste 50 de ani. El „rămâne o emblemă a statorniciei Bi-

sericii în anii cei mai grei ai secolului XX, și reprezintă o biruință a supraviețuirii vieții liturgice și sacramentale”.

Capitolul IV: „Schimbări și evoluții în legiurile bisericești cu privire la instanțele de judecată după 1989 (p. 283-339).

Statutul Bisericii Ortodoxe Române din 1990 prezintă o sumă de amendamente aduse celui din 1948. Și mai departe, prevederile Statutului Bisericii Ortodoxe Române din 2007 deschide noi perspective statutare și reglementare ce își găsesc finalitatea în noul Regulament al Autorităților Canonice, Disciplinare și al Instanțelor de Judecată ale Bisericii Ortodoxe Române din 2015.

Concluziile studiului (p. 339-340) sintetizează întregul periplu parcurs, cu evidențierea principalelor aspecte ce se constituie ca elemente esențiale ale dezbaterii subiectului.

Anexele de la sfârșitul studiului (p. 373-437) întregesc valoarea lui documentară, iar **bibliografia**, bogată și de foarte bună calitate, dovedește o bună informare și orientare în literatura de specialitate și în problemele complexe pe care le ridică subiectul tratat.

Forma de expunere este adecvată lucrărilor științifice, tratând problemele la un nivel superior, dovedind capacitate de analiză și sinteză în dezbaterile variatelor aspecte ale dreptului bisericesc, precum și echilibru în problemele controversate, încât putem conchide că prin perspectiva nouă în care abordează tema, prin calitățile deosebite de fond și de formă de expunere, prin bogăția ideilor și implicațiilor pe care le sugerează, ca și prin metoda riguroasă de studiu, lucrarea *Părintelui Arhimandrit Casian Rușeț* se înscrie ca o contribuție importantă în domeniu.

Pr. Prof. Dr. Sorin COSMA

Dumnezeu Cel veșnic viu și veacurile

Urmare din pagina 1

Astfel, nu există un timp care este cu totul opac față de Dumnezeu, închis ermetic și definitiv în el însuși, ci timpul are capacitatea de a se deschide veșniciei. Cel care pune în lucrare o asemenea posibilitate este omul, cel creat după chipul lui Dumnezeu, chemat la comuniune tot mai deplină cu El și în timp și în veșnicie. În momentul în care omul se deschide lui Dumnezeu prin credință, rugăciune și iubire, atunci el se și împărtășește într-o anumită măsură de veșnicie. Puntea de legătură a veșniciei lui Dumnezeu cu lumea creată în timp sau

deodată cu timpul este harul lui Dumnezeu sau, după cum se exprimă unii mari Părinți ai Bisericii, energiile necreate ale lui Dumnezeu, care izvorăsc din Dumnezeu, din ființa Sa, și, în care Dumnezeu Însuși este prezent. Prin aceste energii ale Sale, Dumnezeu a creat lumea, o proniază, o mântuiește și o desăvârșește.

În felul acesta, timpul are o altă semnificație, o altă finalitate. Departe de a-l izola și închide pe om, ca într-o închisoare în lumea aceasta, timpul reprezintă o șansă unică pentru acesta, de a se deschide, prin intermediul timpului, spre

veșnicie. Cel Care ne-a arătat calea spre această direcție este Iisus Hristos, Cuvântul întrupat al Tatălui și în care omul întâlnește un semen al său, care a făcut permanent experiența veșniciei, la care l-a chemat și îl cheamă continuu pe om. Intrarea într-un nou an reprezintă o șansă ce se oferă oamenilor, de a păși cu încredere, cu curaj și iubire de Dumnezeu și de oameni pe calea spre veșnicie, prin harul iubirii lui Hristos. Lumea nu se află închisă în timp într-o autonomie a ei, ci este deschisă spre o altă realitate, aceea a veșniciei.

Oare, va înțelege omenirea

de astăzi, șansa pe care i-o oferă mereu Dumnezeu Cel veșnic, de a tinde prin tot ceea ce face, spre a traversa toate veacurile, pentru a gusta neîncetat din veșnicia cea dulce a lui Dumnezeu Cel veșnic viu și Iubitor necondiționat de oamenilor?

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte de onoare: ÎPS. Dr. TIMOTEI SEVICIU, Arhiepiscop al Aradului
Redactori coordonatori: Pr. IOAN TULCAN, Pr. CRISTINEL IOJA
Secretari de redacție: Pr. ADRIAN MURG, Pr. CAIUS CUȚARU,
SORIN GHEORGHE SĂPLĂCAN
Administrație: Pr. FILIP ALBU, Pr. LUCIAN FARCAȘIU

Articolele și corespondența se trimit pe adresa redacției:

Str. Academia Teologică, nr. 9, Arad
Tel/Fax: 0257-285.855, calea.mantuirii@yahoo.com
Tipărit la Poudique srl Arad.
ISSN: 1582-1951; Preț: 1 leu
Costul unui abonament este de 50 lei anual.